

Sranantongo

Surinaams voor reizigers en thuisblijvers

Michaël Ietswaart en Vinije Haabo

WalburgPers

Afbeelding omslag

© Anton Ivanov/123RF.COM

Omslagontwerp

Erwin Bomans^{BNO} Leucq!, Hof van Twente

Ontwerp binnenwerk

Prezns - Marco Bolsenbroek, Zutphen

Zevende herziene druk, 2020

© 2020 Michaël Ietswaart en Vinije Haabo, p/a

Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, Zutphen

© 2020 p/a Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, Zutphen

www.walburgpers.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Zoveel mogelijk is getracht de eventuele rechthebbenden van de afbeeldingen te achterhalen. Rechthebbenden die in dit verband niet zijn benaderd wordt verzocht zich met de uitgever in verbinding te stellen.

ISBN 9789462494770

NUR 507

Inhoudsopgave

Woord vooraf	9
Volkslied van Suriname	14
Gedichten – Sranan puwema	16
Surinaamse verjaardagsliederen: Hip hip hure!	18
1 Historisch overzicht	19
2 Basisregels uitspraak	22
2.1 Fonetiek	22
2.2 Klinkers	22
<i>Oefening 1</i>	23
<i>Oefening 2</i>	24
<i>Oefening 3</i>	24
<i>Oefening 4</i>	25
2.3 Medeklinkers	25
<i>Oefening 5</i>	27
2.4 Tweeklanken	27
<i>Oefening 6</i>	27
2.5 Samentrekkingen	28
<i>Oefening 7</i>	32
2.6 Vervormingen	32
<i>Oefening 8</i>	33
2.7 Dubbele medeklinker	33
<i>Oefening 9</i>	34

3	Basisregels grammatica	35
3.1	Lidwoorden en zelfstandige naamwoorden	35
	<i>Oefening 10</i>	36
3.2	Voornaamwoorden	36
	3.2.1 Persoonlijk, bezittelijk en wederkerend voornaamwoord	36
	<i>Oefening 11</i>	37
	3.2.2 Meewerkend en lijdend voorwerp	38
	<i>Oefening 12</i>	38
3.3	Werkwoorden	39
	3.3.1 Tegenwoordige tijd	39
	3.3.2 Verleden tijd	39
	3.3.3 Toekomende tijd	41
	<i>Oefening 13</i>	41
3.4	Toelichting bij de hulpwerkwoorden 'e', 'o', 'ben' en 'sa'	41
	<i>Oefening 14</i>	44
3.5	Het werkwoord 'zijn'	44
	<i>Oefening 15</i>	45
3.6	Het woordje 'na' voor aan een zin	46
4	Basisuitdrukkingen	47
	<i>Oefening 16</i>	53
5	Basiszinnen	54
5.1	Kennismaking	54
5.2	Bezoek	60
5.3	Aankomst luchthaven zanderij/J.A. Pengel	61
5.4	Hotel	63
5.5	Ontbijt	64
5.6	Problemen met accommodatie	64
5.7	Vertrek	65
5.8	Eten en uit eten gaan	66

5.9 Winkelen	67
5.10 Kapper	68
5.11 Kledingzaak	69
5.12 Verkeer	69
5.13 Getallen	71
5.14 Rangtelwoorden	72
5.15 Geldzaken	72
5.16 Dagen van de week	73
5.17 Tijdsaanduidingen	73
5.18 Het weer	74
5.19 Politiek en economie	74
5.20 Binnenland	87
6. Wakamantaal (straattaal)	93
7. Dotitaki (schuttingtaal)	104
8. Spreuken en gezegden (odo)	105
9. Woordenboeken	109
9.1 SURINAAMS-NEDERLANDS	110
9.2 NEDERLANDS-SURINAAMS	192
10. Antwoorden oefeningen	266
2.2. Klinkers	266
2.3. Medeklinkers	267
2.4. Tweeklanken	267
2.5. Samentrekkingen	268
2.6. Vervormingen	268
2.7. Dubbele medeklinker	269
3.1. Lidwoorden en zelfstandige naamwoorden	269
3.2.1. Persoonlijk, bezittelijk en wederkerend voornaamwoord	269

3.2.2. Meewerkend en lijdend voorwerp	270
3.3. Werkwoorden	270
3.4. Toelichting bij de hulpwerkwoorden ‘e’, ‘o’, ‘ben’ en ‘sa’	271
3.5. Het werkwoord ‘zijn’	271
4. Basisuitdrukkingen	272

Woord vooraf

Hoe groet je je mooie buurvrouw op een gepaste manier in het Sranan? Als beginnend Surinaamssprekende moet je het natuurlijk niet te mooi willen maken. Maar wees ook niet beschaamd om de eerste aanzet te geven. Desnoods met wat Nederlands erdoorheen, want dat doen Surinamers ook. Met behulp van een handige taalgids kan het echter wel veel beter. Dat is die boi! Maar hoe maak je dat ding? Wat hebben mensen nodig om Sranan te leren? Geen vragen meer waar je je nog zorgen over hoeft te maken. Het resultaat heb je in eigen hand. Uitgaande van de Surinaamse werkelijkheid zijn zinnnetjes en woorden gekozen waarmee je als lezer snel Sranan leert beheersen. Houd wel in gedachte dat een selectie van woorden en zinnnetjes alleen niet voldoende is om de taal goed te spreken. Behalve dat je genoeg onder de Srananmans moet toeven, is het ook belangrijk dat je in je eigen tempo nieuwe woorden kunt opzoeken. Vandaar dat een miniwoordenboek niet ontbreekt in deze taalgids. Maar er is nog meer.

In het inleidende gedeelte is het Sranantongo in historisch perspectief geplaatst, zodat je meer kan leren over het ontstaan van deze prachtige taal. We hebben tevens de nodige aandacht besteed aan de uitspraak en de grammatica om er zeker van te zijn dat je goed Sranan kunt leren.

Ga je ook nog op reis naar Suriname, dan biedt dit boek voldoende mogelijkheden om vanaf Zanderij het land te verkennen op de gezellige srananfasi, via het verkeer, in het hotel, tijdens het winkelen of gewoon bij de kapper.

En heb je even genoeg van de stad, dan is er altijd nog het heerlijke binnenland om tot rust te komen. Dan is het misschien raadzaam om door middel van het hoofdstuk

Binnenland eerst na te gaan wat er gebeurt als je je hoofd mocht stoten tegen een waswasigodo.

Voor hen die geen geld hebben voor een ticket Amsterdam-Paramaribo maar toch vragen willen stellen over de positie van de Surinaamse staatskas, is een hoofdstuk Politiek en economie opgenomen. Loop je in Amsterdam op de Albert Cuyp en durft iemand je vriendje te noemen, herken dat dan als klootzak in Wakamantaal, sla kalm het volgende hoofdstuk op en zoek in Dotitaki het passende antwoord. Hoe dan ook, wij hebben gepoogd de beste selectie te maken. Maak er goed gebruik van en jij en jouw Sranan orga zullen er wel bij varen.

Bij de derde geheel herziene druk

Weet je waar al dat goud is gebleven? Wie de beste wiettelers zijn? En wat doet Blokker in Suriname? Geïnspireerd door vele vragen en vondsten van onze strati orga's gingen wij na de laatste ontwikkelingen ini Switi Sranan en Bakrakondre nogmaals voor jou op zoek. In deze geheel herziene uitgave van ons buku vind je meer dan alleen antwoorden op bovenstaande vragen. Als gevolg van voortschrijdende inzichten in de taalkunde, de politiek en het wakamanleven hebben wij onze taalgids verder vernieuwd, verbeterd en verrijkt met talrijke woorden en voorbeeldzinnen uit het leven van alle dag. Wat wil je nog meer?

Het leven is leki dagubal, zo ook wij!

Michaël nanga Vinije
Amsterdam, november 2002

Bij de vierde druk

We zijn weer uitverkocht en dat doet ons goed. Een vierde druk! En om dat te vieren hebben we onze neus in de Surinaamse politieke verwickelingen gestoken.

Wat hebben de verkiezingen voor nieuws gebracht in Switi Sranan? Zal het land nog bestuurbaar zijn? Is er iets veranderd of kunnen ze het licht weer uitdoen?

Nee, er is wel degelijk wat veranderd. Eindelijk hebben we bosnegers in het parlement en de verkiezingen zijn zo verlopen dat een bekende politicus maar groenteboer is geworden.

Ook de banden met de wakamans en monimans hebben we aangehaald. Zo kunnen we melden dat Suriname nu toch echt verlost is van de gulden. Maar hoeveel van die Srada heb je nodig om een diri planga in Paramaribo te kopen?

Meer bevindingen tref je aan in de hoofdstukken Wakamantaal en Politiek en economie.

wi no e sribi!

Vinije & Michaël
Voorjaar 2006

Bij de vijfde druk

Het doet ons een groot genoegen jullie te kunnen plezieren met een vijfde, wederom geheel herziene druk. Het is niet te geloven!

We hopen natuurlijk wel dat jullie nog geld hebben fu bai a buku disi, want wi no wani dati a kredietcrisis disi dof wansma peer. Ons is opgevallen dat er de laatste tijd verdacht veel witte gezichten in de toestellen van de KLM en SLM zitten. Mede daarom hebben we het prachtige Surinaamse volkslied toegevoegd. Dus leer dat vast, dan heb je een voorsprong als blijkt dat je van Vene toch nog moet inburgeren.

En misschien vergeet hij dan zelfs dat je wit bent als je opstaat en zingt Opo! Kondreman un opo, Sranangron e kari un.

Voor de echte liefhebber (en wie is dat niet?) hebben we een aantal mooie odo's en idiomen opgenomen. Dan weet je dat ini Switi Sranan den bigisma e taki loslosi nanga borbori waar de nuchtere Hollander over koetjes en kalfjes praat.

Ter completering hebben we zelfs wat Sranan oefeningen opgenomen. Stuka den wroko!

Geniet ervan, koop ons boek gerust, want winti wai, lanti pai!

Vinije nanga Michaël, voorjaar 2009

Bij de zesde druk

Wi doro baka en dat heeft langer geduurd dan we hadden gewild. Helaas is de crisis falek krosbei onze eigen deur gekomen dan we ooit hadden verwacht. En zo is er weer van alles gebeurd, maar de basis om je in het Sranan te kunnen redden vind je nog steeds ini a buku disi.

Ga je naar Switi Sranan, neem het dus weer gewoon mee in je bagage. En no fergiti den orga fu yu! Suriname is met wantu wortu tot je beschikking nog veel mooier.

Leisi ooktu fu sanede sommige mensen geen recht van spreken meer hebben en suma o tiri a kondre te leki 2030. Furu prisiri! Zorg dat je wel snel je ticket boekt want a tori disi prenspari gi a ontwikkeling fu a kondre. Tru lespeki!

Vinije & Michaël, voorjaar 2012

Bij de zevende herziene druk

Daar zijn we weer! Met nu al de zevende geheel herziene druk van ons boek. Zoals je weet zitten we nooit stil. We blijven ons verdiepen in de Surinaamse taal, politiek en cultuur.

De nieuwe ontwikkelingen in Suriname volgen we natuurlijk nauwlettend op de voet. Bribi efu no bribi, we zijn het helemaal eens met den politiekman dati Switi Sranan snel bepaalde ontwikkelingen moet doormaken. Zo ook ons boek, een nieuwe geheel herziene druk met een opgefriste spelling en een uitgebreider miniwoordenboek, dat eigenlijk geen mini meer mag heten. A no pkin wroko, so bun a de! Daarbij komt ook nog een nieuw hoofdstuk Politiek en Economie. Check a tori, want a libi musu libi!

Soso lobi.

Michaël nanga Vinije, najaar 2020

Volkslied van Suriname

Opo kondreman!

Het Surinaamse volkslied bestaat uit een couplet in het Surinaams (Opo kondreman) en een couplet in het Nederlands (God zij met ons Suriname). Beide worden gezongen op de melodie die in 1876 is gecomponeerd door Johannes Corstianus de Puy (1835-1924). De tekst is geschreven door de dichter Trefossa, pseudoniem van Henry F. de Ziel (1916-1975). Sinds 1959 is dit het officiële volkslied van Suriname.

Sranantongo versie

Opo kondreman un opo / Sta op landgenoten

Sranangron e kari un / De Surinaamse grond roept u

Wans ope tata komopo / Waar de voorvaderen ook vandaan kwamen

Wi mu seti kondre bun / Wij moeten het land opbouwen

Strei de fu strei / Er is strijd te voeren

Wi no sa frede / We zullen niet bang zijn

Gado de wi fesiman / God is onze leidsman

Heri libi te na dede / Ons hele leven tot de dood

Wi sa feti gi Sranan / Zullen wij strijden voor Suriname

Nederlandse versie

God zij met ons Suriname / **Gado de nanga wi Sranan**
Hij verheft ons heerlijk land / **A e opo wi switi kondre**
Hoe wij hier ook samen kwamen / **Winsi fa wi kon makandra**
dya

Aan zijn grond zijn wij verpand / **Na en gron wi e tan**
Werkend houden wij in gedachten / **Na wroko tapu wi e hori ini**
prakseri

Recht en waarheid maken vrij / **Reti nanga tru e meki wi fri**
Al wat goed is te betrachten / **Ala bun musu du**
Dat geeft aan ons land waardij / **Dati e gi wi kondre warti**